

ดร.ป๋วย พุด

ตีพิมพ์ใน *ประชาธิปไตย* ฉบับวันที่ ๑๑ - ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๖

โครงการ ๑๐๐ ปี ชาตกาล ศ.ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

หลังจากที่ ดร.ปวย อังภากรณ์ ให้สัมภาษณ์ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่ ๖ ธันวาคมนี้ ตามที่ได้เสนอข่าวไปแล้ว ผู้อ่านจำนวนมากได้เรียกร้องให้ “ประชาธิปไตย” เสนอรายละเอียดของการให้สัมภาษณ์ครั้งนั้น ทั้งหมดนี้ คือถ้อยคำของ ดร.ปวย “สันธนา” เป็นผู้ถอดความจากแถบบันทึกเสียง

ผมขอขอบคุณที่หลายฝ่ายสนับสนุนให้ผมเป็นนายกรัฐมนตรีคนต่อไป ถึงแม้ว่าคนอื่นจะยอมให้ผมเป็นที่รู้สึกไม่เหมาะสม トラบใดที่ผมยังมีความซื่อสัตย์ต่อตัวของผมเอง ถ้าผมเป็นนายกรัฐมนตรีเมื่อไหร่ผมก็ต้องคัดค้านตัวของผมอยู่ตลอดเวลา ก็รู้สึกว่าทำอะไรผิดพลาดไปได้มาก ๆ ที่เดียว เพราะฉะนั้นเรื่องนี้ผมรู้สึกว่าน่าจะยุติได้ โดยผมขอขอบคุณท่านที่มีความเมตตากรุณาผม อยากจะให้ผมเป็นใหญ่เป็นโตขอบคุณเป็นอย่างยิ่ง

มีคนถามผมอยู่เสมอว่า ขณะนี้ประชาธิปไตย ก็กำลังจะเริ่มเกิดขึ้นในประเทศไทยแล้วอย่างจริง ๆ จัง ๆ ผมจะเล่นการเมืองไหม? คำตอบของผมต่อเพื่อนฝูงและต่อใคร ๆ ทั้งสิ้นก็คือว่า เรื่องการเมืองนี้ผมไม่เล่น แต่ผมถือเป็นเรื่องจริง ๆ จัง ๆ และเป็นเรื่องน่าสนใจอย่างยิ่ง ไม่ใช่จะมาเล่นกันกลางเมือง จะต้องถือว่าเป็นเรื่องงาน งานในหน้าที่ ในฐานะที่พวกเราซึ่งได้เล่าเรียนมา มีโอกาสได้เห็นประเทศอื่นเขามา เรามีหน้าที่เอาใจใส่กิจการการเมืองของเรา ถ้าผมไม่เอาใจใส่ในกิจการการเมืองแล้ว เมื่อเด็ก ๆ เมื่อยังหนุ่ม ๆ อยู่ ผมทำไมจึงสมัครเข้าเป็นเสรีไทยเล่า ?

โดดรัมเข้ามาในเมืองไทย ก็พยายามทำงานเกี่ยวกับการเมือง กระโดดข้ามมาถึงเมื่อเร็ว ๆ นี้ ตอนเมื่อมีการปฏิวัติในเมืองไทยเร็ว ๆ นี้ ที่เขาเรียกว่า “สมัยคณะปฏิวัติ” นั้นทำไมผมเขียนจดหมาย นายเข้ม เย็นยิ่ง ถ้าหากผมไม่เอาใจใส่ในเรื่องการเมือง

การเอาใจใส่ในเรื่องการเมืองนี้ ไม่ได้หมายความว่า จำเป็นต้องอยู่ในพรรคการเมือง พรรคใดพรรคหนึ่ง ต้องการที่จะรับตำแหน่งทางการเมืองตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง แต่หมายความว่าในฐานะที่เป็นราษฎรปัจเจกชน ก็ควรมีหน้าที่และมีสิทธิเสรีภาพในการเอาใจใส่การเมือง เพราะเป็นเรื่องของบ้านเมืองของเราจริง ๆ จากในจดหมายของนายเข้ม ถึงผู้ใหญ่บ้านนายท่านนั้นจะเห็นได้ว่า ยิ่งแก่ตัวเข้าผมก็รู้สึกตัวยิ่งขึ้นว่า เมื่อก่อนนี้เมื่อตอนที่ผมเกิดมานี้บ้านเมืองเป็นอย่างไร และตอนที่ผมจะตายไปนี้บ้านเมืองของเราเป็นอย่างไร เมื่อเทียบกันแล้วผมทิ้งมรดกให้ลูกหลานลูกศิษย์ลูกหา ดีกว่าเมื่อตอนที่ผมเกิดมาแค่ไหนหรือเปล่า ? สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ผมขอร้องใจอยู่เสมอซึ่งผมจะต้องพยายามทำให้มากที่สุดที่จะมากได้

ข้อคิดอีกข้อหนึ่ง ในฐานะที่ผมเป็นนักเศรษฐศาสตร์ ผมต้องยอมรับอย่างหนึ่งว่าเศรษฐกิจจะไม่ได้จริง ๆ ถ้าหากการเมืองดีไม่ได้ เพราะฉะนั้นถึงอย่างไร ๆ ผมต้องสนใจการเมืองอยู่เสมอ เนื่องจากอยากทำให้เศรษฐกิจดีขึ้น ผมขอเรียนความในใจอย่างนี้ จะได้มุ่งหน้าหาท่านที่มีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะเป็นหัวหน้ารัฐบาล หัวหน้าพรรค ในโอกาสต่อไป ส่วนผมนั้นจะทำหน้าที่ทางด้านการเมือง แต่ไม่ใช่ในฐานะสมาชิกหรือหัวหน้าพรรคของพรรคการเมืองแห่งใดแห่งหนึ่ง จะไม่ขอทำอย่างนั้น

ถ้าหากจะซักผมว่า ผมตั้งใจจะอย่างไร ? ผมขอเรียนว่า ตั้งใจอยู่ว่าในทางด้านเมืองนั้น ผมจะช่วยเหลือร่วมมือกับคนอื่นเพื่อนฝูงที่ตั้งใจจะทำอย่างเดียวกัน คือร่วมเป็นสมาชิกในชุมนุมใดชุมนุมหนึ่ง หรือหลายชุมนุม ที่ก่อตั้งขึ้นมาเพื่อพิทักษ์ประชาธิปไตย เพื่อป้องกันมิให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครอง

โดยการใช้อำนาจทางอาวุธ เพื่อให้รัฐธรรมนูญที่ร่างขึ้นมานี้ ดำเนินไปได้โดยดี เพื่อให้บ้านเมืองมีชื่อมีแป
อย่างนี้ผมคิดว่า เมื่อได้วิจารณ์ตัวของตัวเองแล้ว ผมจะได้ถนัดกว่าที่จะเป็นนักการเมือง ในพรรคใด
พรรคหนึ่ง

การกระทำเช่นนั้นจะต้องได้รับความร่วมมือ ร่วมใจ จากคนหลายคนที่มีความคิดอย่างเดียวกัน
โดยเฉพาะอย่างยิ่งพรรคการเมืองทุกพรรคที่ตั้งใจว่าจะส่งผู้แทนเข้าสมัครรับเลือกตั้ง เพราะเหตุว่าพรรค
การเมืองที่ก่อตั้งขึ้นมาผมเข้าใจว่า แต่ละพรรคนั้นต้องการที่จะให้เกิดมีเสรีภาพ ให้เกิดมีการปกครองโดย
รัฐสภา ให้บ้านเมืองมีชื่อมีแปอย่างเดียวกัน เพราะฉะนั้นผมเชื่อเหลือเกินว่า สิ่งที่ผมตั้งใจจะทำนั้นคงจะ
ต้องตรงกับนโยบายของทุกพรรค หรือพูดอีกนัยหนึ่งพูดกลับกันว่า ถ้าจะถามผมว่าผมจะเป็นสมาชิกพรรค
ไหน คำตอบก็คือ ผมจะเป็นสมาชิกทุกพรรค ที่รักประชาธิปไตย เพราะฉะนั้นไม่ว่าพรรคไหนผมเป็นสมาชิก
ด้วยทั้งนั้นแหละ และจะให้เสียค่าบำรุงถ้าไม่แพงนัก ผมจะเสียค่าบำรุงทุกพรรคหมด และขอให้พรรค
สนับสนุนงานผมและเพื่อน ๆ ก็แล้วกัน งานของผมและเพื่อนผมที่ก่อให้เกิดความยุติธรรมในสังคม มี
ประชาธิปไตย ป้องกันไม่ให้เกิดยึดอำนาจด้วยอาวุธเหล่านี้เป็นต้น

ที่นี้ระหว่างที่ผมอยู่เมืองนอก ผมตั้งใจที่เมืองไทยมีกลุ่มหรือชุมนุมเกิดขึ้นที่ท่าเรือเดียวกันอย่าง
ผมคิดอยู่ ซึ่งผมตั้งใจว่าในเดือนหน้าผมกลับมาทำงานจริง ๆ แล้วผมจะมาพร้อมกับ กลุ่มดังกล่าวนี้
นอกจากกลุ่มนิสิตนักศึกษา ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษา ก็ยังมีกลุ่มนักเรียนอีกกลุ่มหนึ่ง และก็ยังมียุวกกลุ่มหนึ่ง
ที่เราเรียกกันใหม่ว่า ปช. ปช. คือประชาชนเพื่อประชาธิปไตย และมีอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งเพื่อนผมหลายคนตั้งขึ้น
ก็คือ “สหภาพเพื่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน” อาจารย์เสน่ห์ จามริก อาจารย์ระวี อาจารย์สุธิดา ร่วมกัน
ตั้งขึ้นอันนี้ผมดีใจมาก ดังนั้น เมื่อถึงนี้ผมโทรศัพท์ถึงอาจารย์เสน่ห์ทันทีว่า เดือนหน้าผมจะมาขอสมัคร
เป็นสมาชิกด้วยคน ส่วน ปช. ปช. ได้ว่ากันแล้วเมื่อวานนี้ เพราะฉะนั้นความตั้งใจของผม นอกจากงานอาชีพ
ของผมที่ตั้งใจจะทำแล้ว ผมยังจะทำด้านการเมืองทางด้านนี้

อยากจะฟังความเห็นของท่านทั้งหลายว่า สิ่งที่ผมคิดจะทำมีข้อติดเตื่อนอะไรบ้าง เพราะท่านทั้ง
หลายอยู่ใกล้เหตุการณ์กว่าผม ถ้าหากมีข้อติดเตื่อนมีข้อคิด ผมยินดีรับฟัง

เมื่อคืนนี้ผมได้บอกกับเพื่อนฝูงว่า วันนี้ผมจะพบกับนัก น.ส.พ. เพื่อนฝูงเผอิญร่วมกันเซ็นชื่อเพื่อ
จะขอเสรีภาพของ ๓ อดีต ส.ส. มีหนังสือถึงท่านนายกรัฐมนตรี เขาเลยบอกมาว่าถ้าพบนักหนังสือพิมพ์
ให้ช่วยแจกด้วย และขอความร่วมมือให้ น.ส.พ. ช่วยหน่อย เพราะเหตุว่าเรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับ
สิ่งที่ผมพูดเมื่อคืนนี้ ปช.ปช. ก็ดี หรือสิทธิเสรีหรือแม้แต่คนธรรมดาที่รู้อยู่แล้วว่า สามอดีต ส.ส. ไม่ได้คิด
กบฏ ไม่ได้อะไรทั้งนั้น แต่ถูกภัยการเมืองให้ถูกคุมขังอยู่ ทั้งอุทธรณ์ก็ไม่ได้ ทำอะไรก็ไม่ได้ ผมมานึก
ว่าในรัฐบาลมีนักกฎหมายชั้นยอดอยู่หลายคน ก็ในเมื่อนักกฎหมายเวลาจะชิงเขาก็ชิงได้ เวลาจะปล่อยเขา
ก็ปล่อยไม่ออก มันอย่างไรกันนี้

เพราะฉะนั้นถ้าพวกเราช่วยกันคิดกันอ่านก็คงมีประโยชน์มากกว่า จึงถือโอกาสโฆษณาเรื่องนี้ ช่วย
นำไปแจกด้วย ในหนังสือนำสั้น ๆ นะครับ เผอิญอยู่ด้วยกัน ๓๐ คน ก็เลยเซ็นชื่อกันอยู่อย่างนี้ แต่
หนังสือที่เป็นระเบียบนั้นผมมีอยู่เพียงฉบับเดียว ลองเอาไปแบ่ง ๆ กันดูก็แล้วกัน ใครอยากได้ที่เชิญไปเอา
ที่ศึกษิตสยาม สามย่าน

ผมขอเชิญให้ท่านออกความคิดเห็นในเรื่องของผม ท่านอาจอยากทราบอยู่บ้าง แต่ความจริงผมอยากจะทำบอกว่า หลังจากกลับมาแล้วจะทำงานในตำแหน่งอะไร งานประจำจะมีอะไรบ้าง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้ตั้งผมเป็นศาสตราจารย์ และก็จะจ้างผมตั้งแต่กลางเดือนหน้าเป็นต้นไป ก็คงเป็นอาจารย์สอนวิชาบางวิชาในคณะเศรษฐศาสตร์

แต่ที่สำคัญที่สุด ผมอยากจะทำในขณะนี้คืองานพัฒนาชนบท เมื่อครั้งที่ผมมากรุงเทพฯ เมื่อเดือนพฤษภาคมปีนี้ ได้ประชุมกันมีโครงการของ ๓ มหาวิทยาลัยที่จะทำร่วมกัน จะทำพัฒนาชนบทด้วยอาจารย์และนิสิตนักศึกษาด้วยกัน ในลุ่มแม่น้ำแม่กลองในเขต อ.กำแพงแสน ทั้ง ๓ มหาวิทยาลัยที่จะร่วมกันคือ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ดูจากชื่อจะทราบว่าโครงการนี้จะเกี่ยวข้องกับการทำมาหากิน เป็นหน้าที่ของมหาวิทยาลัยเกษตร เกี่ยวกับการแพทย์อนามัย การวางแผนครอบครัว โภชนาการ ซึ่งเป็นหน้าที่ของมหิดล และเกี่ยวกับการศึกษาปัญหาสังคม สหกรณ์ ซึ่งก็เป็นหน้าที่ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ที่นึ่งฟังผมมาเป็นเวลานานนี้ ใครอยากจะมีอะไรถามผมก็เชิญ ถ้าใครจะมีข้อเสนอแนะว่าที่ผมคิดนี้ดีแล้ว แต่ดีไม่หมด หรือไม่ดีเลย ควรจะทำอย่างนั้นอย่างนั้น ผมขอรับฟังด้วยครับ

ผู้สื่อข่าว - “อยากจะเรียนถามว่าที่ท่านไม่อยากจะมาเป็นนายกรัฐมนตรีนั้น เพราะไม่มีความทะเยอทะยาน แต่การเป็นนายกรัฐมนตรี อาจจะไม่เกิดจากความทะเยอทะยาน อย่างเช่นอาจารย์สัญญาทิพย์ไม่มีความทะเยอทะยาน เป็นการแต่งตั้งขึ้นว่าจะรับหรือไม่รับ และอยากจะทำให้ท่านแสดงความคิดเห็นว่า การบริหารงานของรัฐบาลชุดนี้เป็นอย่างไรบ้าง ?”

ดร.ป๋วย - ผมคิดว่า หลังจากที่มีรัฐธรรมนูญแล้ว คงจะไม่มีการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี เพราะถ้ามีการแต่งตั้งก็ไม่ควรจะเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ นอกจากนั้น ผมมองดูตัวเองแล้ว เห็นว่าไม่เหมาะหรือที่จะเป็นนายก

คำถามที่สองเกี่ยวกับรัฐบาลชุดนี้ ท่านก็ได้พยายามทำดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่ว่าก็ไม่ค่อยพอใจของพวกเราทุกคน ผมได้เขียนไว้ในหนังสือ ความเห็นมีบางเรื่องที่ผมอยากจะทำเป็นเรื่องที่รัฐบาลน่าจะทำ สิ่งที่จะทำยังมีอีกเยอะจะเห็นว่าพูดง่ายแต่ทำยาก เพราะฉะนั้น ผมจึงเห็นใจรัฐบาลนี้อยู่บ้าง แต่ที่สำคัญที่สุดจะต้องพยายามแก้ไขสิ่งที่เกิดจากความอยู่ดีธรรมจากสมัยก่อน ๆ นี้ให้มันยุติธรรมขึ้น ยกตัวอย่างเช่น ๓ ส.ส. นี้มันอยู่ดีธรรม ถ้าชักเข้าไป นี้จะมีการเลือกตั้งเขายังอยู่ในคุก เขาจะออกมาเลือกตั้งได้ อย่างไรก็ตาม ๆ ที่เขาไม่มีความผิด นี้ผมไม่ได้โฆษณาเลือกตั้งให้กับอดีต ๓ ส.ส. นั้น แต่ผมเห็นว่าการที่ทั้ง ๓ คัดค้านคณะปฏิวัติ นับว่าเป็นคุณธรรมอันหนึ่งที่เราควรสรรเสริญอยู่แล้ว ผมเห็นว่าอันนี้รัฐบาลน่าจะ

อีกสิ่งหนึ่ง รัฐบาลน่าจะปรับปรุง คือวิธีการของตำรวจซึ่งไม่ทราบว่าจะทำได้แค่ไหน เพราะเป็นรัฐบาลอยู่ในระยะสั้น พูดกันง่าย ๆ ว่าที่ผ่านมาวิธีการของตำรวจแต่ก่อนนี้เป็น Police State คือหมายความว่า ตำรวจมีหน้าที่รับใช้หนักการเมืองที่ต้องการที่จะเผด็จการ ก็ถ้าเรายังมีตำรวจที่ใช้วิธีการอย่างนั้นอยู่ เราจะไปประชาธิปไตยได้อย่างไร ผมขอยกตัวอย่างที่ผมเห็นกับตัวของผมเอง มีอยู่ ๒ เรื่อง ในสมัยที่

ผมเป็นเสรีไทยอยู่ ผมโดดร่มลงมา ผมทำความผิดจริงๆ ตามกฎหมาย ผมถูกจับไป นั่นไม่เป็นไร ที่นี้มีอิตาคนหนึ่งชื่ออะไรผมจำไม่ได้แล้ว แกเป็นคนสติไม่ดี เผอิญวันที่ผมโดดร่มมานั้นแกจ้ำก้วงไปที่ชยันนาทเพื่อไปตรวจแร่และไปวังน้ำขาวที่ผมโดดร่มมา และอิตาคนนั้น ถูกจับมาพร้อมผม และผมออกมาจนส่งวิทยุอะไรได้ติดต่อกับเสรีไทยในประเทศ ติดต่อกับกองทัพต่าง ๆ ได้ปีเศษแล้ว วันหนึ่งผมยังเจอแกถูกคุมตัวอยู่สันติบาล ผมรู้แน่ๆว่าอิตาคนนั้นไม่ได้เกี่ยวข้องกับอะไรเลยกับเสรีไทยหรือพลร่ม แต่ว่าถูกคุมตัวได้อย่างไร สิ่งนี้ถ้าคิดว่าตอนนั้นเวลาสงคราม เป็นเรื่องกรณีพิเศษ เอาละที่นี้ กรณีอีกอันหนึ่งเกี่ยวข้องกับตัวผมโดยชัด เนื่องจากผมเขียนจดหมาย นายเข้ม เย็นยิ่ง ถึงผู้ใหญ่บ้านถนนอม ออก ทำนุนี้ (หัวเราะ) เพื่อนฝูงผมเดือดร้อนไปหมด เพราะเหตุว่าตำรวจวิ่งไปเคาะประตูบ้านกลางคืนดึก ๆ ไม่บอกกล่าวเพื่อจะไปดูว่าเป็นคอมมิวนิสต์แคไหน อะไร เรียกประชุมนายพล ๓ - ๔ คนมาสอบสวนเพื่อนผม พวกเพื่อนผมจะไปไหน มีตำรวจเดินตาม นี่ไม่ถูกต้อง ผมอ้างตัวอย่างที่ประสบมา ไม่ใช่ว่าผมโกรธเคืองตำรวจทำอย่างนั้น แต่รู้สึกว่าการที่เราจะเป็นประชาธิปไตยจริง ๆ เราจะต้องเปลี่ยนระบบตำรวจแน่ ๆ และจะต้องเปลี่ยนระบบประชาสัมพันธ์ อย่างวิทยุโฆษณาเด็กหนีเข้าไปฟังในหลวง ในหลวงรับสั่งให้เปิดประตูรับ ประชาสัมพันธ์ กลับไปหาว่า พวกนี้บุกกรุกไปในเขตพระราชทาน พวกนี้ต้องเปลี่ยนหมด คือหมายความว่า อะไรที่เป็น Police State อะไรที่เคยทำให้เกิดความอยุติธรรมในสังคม จะต้องพยายามแก้ไข ถึงแม้ว่าจะเป็นรัฐบาลชั่วคราวก็ตาม

ในด้านสมานติบัญญัตินั้น ผมเห็นว่าน่าจะมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้แล้ว เพราะสมาชิกสภาไม่ใช่เป็นตัวแทนของประชาชน จึงเป็นการไม่ถูกต้องอย่างยิ่ง ควรจะมีการเลือกตั้งทั่วประเทศ แต่ก็คงเป็นไปได้ ฉะนั้นขณะนี้จึงควรถวายอำนาจให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงแต่งตั้งสมาชิกสภาเข้ามาใหม่ การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญนั้น ควรจะมีการออกเสียงประชามติเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

ผู้สื่อข่าว - “อยากเรียนถามอาจารย์ว่าการสมัคร ส.ส. นั้น ควรสังกัดพรรคหรือสมัครอิสระดี”

ดร.ป๋วย - “เผอิญผมไม่ได้เป็นผู้เชี่ยวชาญทางนี้ จึงไม่สามารถพูดได้ว่า อันไหนดีกว่าอันไหน ในอังกฤษและในประเทศกลุ่มสแกนดิเนเวียที่ผมเห็นอยู่ไม่ต้องสังกัดพรรคก็ได้ แต่ที่เยอรมันเขาพยายามให้สังกัดพรรคและสำเร็จ ผมเข้าใจว่า คงจะแล้วแต่เหตุการณ์ของแต่ละประเทศกระมัง ฉะนั้นผมจึงบอกไม่ได้ว่าอะไรมันดีกว่าอะไร ผมชอบให้ไม่สังกัดพรรคมากกว่า เพราะแต่ละคนจะได้มีสิทธิเสรีภาพ ในการที่จะขึ้นมาเป็นผู้แทนราษฎรได้ นี่เป็นความนิยมส่วนตัวมากกว่าที่พูดเป็นหลักวิชาว่าอะไรดีกว่า”

ผู้สื่อข่าว - “ถ้ากฎหมายที่ร่างออกมาใหม่นี้ เผอิญว่าผู้ที่สมัคร ส.ส. ไม่จำเป็นต้องสังกัดพรรคแล้ว อาจารย์อาจจะสมัคร ส.ส. เพราะว่าจะสามารถทำงานตามอุดมการณ์ที่อาจารย์ตั้งใจจะทำใช่ไหมครับ”

ดร.ป๋วย - “อาจจะสมัครนะครับ แต่สมัครเข้าไปไม่ประสงค์รับตำแหน่งการเมือง นอกจากจะเป็น ส.ส. อิสระเท่านั้น”

ผู้สื่อข่าว - “ถ้ากฎหมายเขาบังคับให้เข้าพรรคการเมืองล่ะครับ อาจารย์จะไม่สมัครเลยหรือ”

ดร.ป๋วย - “ผมก็ไม่สมัคร มองจากแง่ของผม ผมอยากจะทำเรื่องนี้มากกว่า คือตั้งใจจะปักหลักประชาธิปไตย ให้มันในเมืองไทยสัก ๑๐ - ๒๐ ปี ถ้าทำได้แบบนี้ลูกหลานของเราจะตำหนิเราไม่ได้ว่าทั้งโลกอันสกปรกไว้ให้กับพวกเขา”

ผู้สื่อข่าว - “สมมุติว่าอาจารย์ได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส. และได้รับการสนับสนุนให้เป็นนายกรัฐมนตรีล่ะครับ อาจารย์จะยอมรับตำแหน่งหรือเปล่า ?”

ดร.ป๋วย - “ผมคิดว่าไม่ถึงละครับไม่ถึงแน่ ๆ สมมุติว่า สภาจะให้นายกอ ซึ่งต้องการทำงานอย่างผมเป็นนายกรัฐมนตรี นายกจะต้องซึ่งใจดูว่า จะเป็นนายกรัฐมนตรีหรือไม่เป็น ถ้ารับเป็นนายกรัฐมนตรี ก็ต้องออกจากตำแหน่งที่ตนต้องการที่จะทำในเรื่องพิทักษ์เสรีภาพ ถ้าไม่ออก ก็ต้องไม่เป็นนายกรัฐมนตรี เพราะการที่จะเป็นนายกรัฐมนตรีนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ จะต้องโต้ตอบกับฝ่ายค้าน ในที่สุดจะติดตัวไปกับนายกอ คนนี้ว่าสำเอียงเข้ากับพรรคนี้ เป็นศัตรูกับอีกพรรคหนึ่ง ดังนั้นการรวมพลังที่จะต่อต้านเผด็จการเชิดชูประชาธิปไตย สิทธิเสรีภาพมันเสียไป เป็นเรื่องที่น่าเสียดาย ในยุโรปไม่เฉพาะอังกฤษ และขอออกตัวว่า ไม่ต้องการให้เลียนแบบ สมาคมแบบนี้ ชุมชนแบบนี้ สหภาพแบบนี้ ส่วนใหญ่มีสมาชิกสภาของทุกพรรค เป็นกรรมการอยู่ แต่ไม่เป็นเจ้าหน้าที่ แสดงว่าเป็นที่รวมของพรรค ไม่ใช่เป็นที่ขัดแย้งของพรรค”

ผู้สื่อข่าว - “อาจารย์หมายถึงว่า ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีมันยากเกินที่อาจารย์จะทำได้หรือ?”

ดร.ป๋วย - “ผมไม่ได้บอกว่าเกินความสามารถของผม แต่ผมว่าไม่เหมาะ (หัวเราะ) การเป็นนายกรัฐมนตรี นั้น จำเป็นจะต้องมีลักษณะสำคัญอยู่ข้อหนึ่ง คือ ลักษณะที่จะประนีประนอมกับสิ่งที่ขัดแย้งอะไรก็ได้ โดยไม่เสียหลักการนะครับ แต่การประนีประนอมบางอย่างผมทำไม่ได้ เพราะฉะนั้นผมจึงรู้สึก ว่า ผมไม่เหมาะ กับตำแหน่งนายกฯ”

ผู้สื่อข่าว - “โครงการ ๓ มหาวิทยาลัยที่กล่าวมาแล้วนั้น ตอนนี้ได้วางหลักเกณฑ์ไว้แล้วหรือยัง ?”

ดร.ป๋วย - “มีเรื่องร่างไว้แล้ว ผมสังเกตเห็นว่าเวลารัฐบาลไปพัฒนาชนบทนั้น มีข้อบกพร่องอยู่บ้าง เข้าถึงประชาชนได้ยาก และประชาชนมักจะมองข้าราชการไปในวิธีหนึ่ง เช่นข้าราชการเอาเงินของหลวงไปให้ราษฎรกู้ มักจะไม่ได้คืน เพราะประชาชนถือคติว่า เงินของหลวงถ้าใครขอยืมมาแล้วใช้คืนก็ไม่ใช่นักเลง และข้าราชการชนิดตั้งตัวเป็นใหญ่ ราษฎรไม่มาหาฉัน ฉันไม่ไปหาราษฎร ยังมีอีกเยอะ นี้เรารู้กันอยู่ แต่ที่ดีเขาก็มี

ส่วนเอกชนที่ไปทำกัน ไม่ว่านิสิตนักศึกษาพัฒนามูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย โครงการประกาศนียบัตรชั้นสูงของบัณฑิตอาสาสมัครของธรรมศาสตร์เข้าถึงประชาชน ประชาชนเห็นเป็นกันเอง แต่เสียอย่างหนึ่งไม่มีทุนทรัพย์ ไม่มีกำลังคน ผมจึงคิดว่าถ้าเรามีทั้ง ๒ อย่างมารวมกันคือ เอนิสิตนักศึกษา อาจารย์ เอกชน เป็นทัพหน้า เข้าถึงราษฎร ได้รับความเชื่อถือ เอารัฐบาลเป็นทัพหนุน ถ้าต้องการครอง ก็ใส่ไว้ในแผนพัฒนา ถ้ารวมกันได้ทั้ง ๒ อย่าง จะมีประโยชน์มาก วิธีนี้จะเป็นการรวมข้าราชการกับราษฎร จะเป็นประโยชน์ ขอให้สังเกตว่า การไปเป็นในแบบรวมกันไม่ใช่แก้ปัญหามาทางเศรษฐกิจ แล้วเกิดปัญหา

สังคมนี้ เช่นให้การศึกษาชนิดดี ชาวชนบทวิ่งเข้ากรุงเทพฯ เสียแล้ว ไม่ยอมอยู่บ้านพัฒนาทำความเจริญให้ชนบทเป็นต้น เราจะต้องพยายามมองปัญหาให้รอบทุกอย่าง รวมทั้งคุมกำเนิด โภชนาการ ให้เด็กกินดี ตั้งแต่เล็ก ๆ ร่างกายสมองจะได้ดีตามไปด้วย หวังว่าทุกท่านคงจะสนับสนุน

ผู้สื่อข่าว - “เรื่องเกี่ยวกับผู้ก่อการร้ายนั้น ควรจะเปลี่ยนแปลงนโยบายกันอย่างไร ?”

ดร.ป๋วย - “แม้แต่รัฐบาลเดิมตอนหลังก็ยอมรับแล้วว่า ที่เคยเรียกผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ไม่ใช่คอมมิวนิสต์แล้ว มีใครเคยเล่าให้ผมฟังว่า ที่ตกคำว่า “คอมมิวนิสต์” ไปนั้น เพราะก่อนนี้ผู้ก่อการร้ายนี้รวมทั้งพวกราษฎรถูกกลั่นแกล้ง พวกขโมยธรรมดา รัฐบาลใช้วิธีรุนแรงปราบปราม ก็ไม่เห็นดีขึ้นกลับมากขึ้นปราบด้วยอาวุธไม่สำเร็จ เราลองมาใช้วิธีประนีประนอมกันดูซิถือว่า เราเป็นชาติเดียวกันมีอะไรก็ตามนี้คุยกันก่อนชกกัน แต่ที่เป็นมาเราชกก่อน ผู้ที่ไม่เคยเป็นคอมมิวนิสต์ก็เลยเป็นคอมมิวนิสต์ไปเลย เราน่าจะหันมาใช้วิธีใหม่ ผมไม่รับรองว่าจะได้ผลร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่ก็น่าจะลอง เพราะไม่เสียหายอะไรเลย

ผู้สื่อข่าว - “ปัญหาครองชีพและเศรษฐกิจสะคริบ อาจารย์เห็นว่ารัฐบาลควรจะทำอย่างไร”

ดร.ป๋วย - “วิธีที่ดีที่สุดจะต้องกันไว้ เวลาผมรับราชการ มีประชุมเรื่องข้าวเราคอยระวังดูสต็อกเสมอ คนที่ไม่ใช่นักเศรษฐศาสตร์มักจะลืมเรื่องสต็อก สมมุติว่าเราผลิตข้าวได้มาก กินมาก สต็อกมาก ๆ ไม่ใช่ไร แต่ถ้าผลิตมากกินมากสต็อกน้อยไม่ไหว ข้าวต้องแพงขึ้น ตัวสต็อกสำคัญมาก สต็อกน้อย คนเก็งว่าข้าวจะขึ้นราคา คนซื้อเข้าไม่ยอมออก นี่ไม่รวมถึงข้าราชการทุจริตนะ ถ้าเจ้าหน้าที่เป็นผู้กักตุนยอมมีปัญหาหนักเหลือเกิน ในปี ๒๕๑๕ ขายข้าวให้ต่างประเทศมากน่าตกใจ แต่ผมไม่ได้พูดเพราะอยู่เมืองนอกได้เงินตรามากดี แต่ต้องคำนึง ในประเทศจะไม่มีข้าวกิน ได้ข้าวว่าตอนนี้มีปัญหาหน่อยลงแล้ว ถ้าพิจารณาเรื่องนี้ต่อไป ต้องกันไม่ให้ปัญหาเกิด ไม่ใช่ปัญหาเกิดแล้วจึงแก้ ในระหว่างนี้ต้องแก้กันไปตามบุญตามกรรมก่อน แต่ขออย่าเอาเปรียบกัน โกงกัน มันจะซ้ำเติมหนักเข้าไปอีก ต้นปีมีการโกงกัน มันเลยวนมาสำหรับการเพิ่มเงินข้าราชการนั้น จำเป็นมาก แต่ต้องเพิ่มให้ผู้น้อยให้มาก ข้าราชการผู้ใหญ่ไม่จำเป็นต้องเพิ่มมากนัก คุณจะว่า ร.ม.ต. บุญมากกับผมเป็นลูกศิษย์อาจารย์เดียวกันก็ว่าได้ แต่ผมว่า ร.ม.ต. บุญมาเป็นคนดี ชื่อสัตย์สุจริต ฉลาด มีสติปัญญาดี นี้คุณเขียนอย่างนี้เดี่ยวเจ้าตัวมาเตะผมเอาหัวไปประจบเขาอีก (หัวเราะ) ที่พูดทั้งหมดยังห่างเหตุการณ์อยู่มาก แต่เท่าที่ดูก็รู้สึกว่าเป็นสิ่งจำเป็น

ผู้สื่อข่าว - “การขึ้นภาษีของรัฐบาลชุดนี้อาจารย์มีความเห็นอย่างไร”

ดร.ป๋วย - “ขึ้นภาษีสินค้าที่คนร่ำรวยใช้ไม่เป็นไร การขึ้นภาษีน้ำมันควรขึ้นน้ำมันเบนซินให้มาก เพราะคนไม่รวยไม่ค่อยมีรถยนต์ใช้หรอก แล้วนำเงินภาษีที่เก็บได้มาอุดหนุนทางด้านการศึกษา การบริการสาธารณสุข- ประโยชน์ ผมคิดว่าเขาทำถูกแล้ว การเก็บภาษีอากรในเมืองไทยลำบากที่จะเก็บทางตรง จะต้องเร่งรัดเก็บภาษีให้มีประสิทธิภาพดีขึ้น มันเป็นคราวเคราะห์กรรมของพวกเรา ตามปกติภาษีเงินได้ถ้าไม่ตายไม่หนีออกจากไทย หรือมีการสอบสวน มีอายัด ภาษีเงินได้มักเก็บไม่ได้ นี่หวังว่าภาษีเงินได้คงจะตามมาเร็ว ๆ นี้”

ผู้สื่อข่าว - “ปัญหาคอร์รัปชันล่ะครับ”

ดร.ป๋วย - “ถ้ามีผู้ใหญ่ที่มีความเที่ยงธรรมดี มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นตัวอย่าง ไม่เห็นแก่บุคคล คณะพรรคพวกจะคอร์รัปชันไม่ได้ เพราะส่วนใหญ่รู้ว่าใครจะกิน มันปิดไม่มีมิตรออก ถ้ามีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะช่วยสอดส่องดูแลให้ ทั้งหมดแก้ไขไม่ได้ร้อยเปอร์เซ็นต์หรอกนะ แต่ควรจะให้มันน้อยลง ถ้าผู้ใหญ่ไม่กิน เด็กกินไม่ได้ ถ้าไม่ควบคุมทางรัฐสภา ควรจะให้สิทธิเสรีภาพประชาชนที่จะช่วยกันพูดหลาย ๆ เสียงได้”

ผู้สื่อข่าว - “อาจารย์มีความกลัวมากน้อยเพียงไร ว่าจะมีกำลังทหารกลับเข้ามาปกครองประเทศเมื่อสภาผู้แทนฯ ทำความวุ่นวาย”

ดร.ป๋วย - “มันอาจเป็นไปได้ครับ นี่เผอิญมีอดีต ส.ส. นั่งอยู่ด้วย จึงขอพูดเสียเลยว่า หัวหน้า ส.ส. นั้นแหละตัวร้าย ทำให้ ส.ส. แต่ละคนได้ใจเรียกร้องเอาเงินทองตอบแทนในการยกมือสนับสนุน ผมไม่ห่วง ส.ส. เท่าไร แต่ห่วงว่าผู้ที่เสียอำนาจไปพยายามจะมาเอาอำนาจคืนไปอีก ฉะนั้นผมจึงเห็นว่าหน้าที่ของผมในการพิทักษ์ประชาธิปไตย เป็นเรื่องสำคัญ ขอขยายความสักหน่อยว่า ถ้าในชุมนุมของผมประกอบด้วยข้าราชการผู้ใหญ่ เช่น อธิบดี ปลัดกระทรวง ยอมรับกันว่าถ้ามีรัฐบาลไม่ชอบธรรมเราจะไม่ทำงาน ไม่ยอมเป็นข้าของคนที่มายึดอำนาจด้วยอาวุธ ก็คงจะไม่มีใครกล้ายึดอำนาจแน่”

ผู้สื่อข่าว - “ควรจะย้ายทหารออกไปต่างจังหวัดหรือไม่”

ดร.ป๋วย - “พระนครควรจะปลอดทหารเสียที ควรจะย้ายออกไป ไม่ว่าทัพบก ทัพเรือ ทัพอากาศฝั่งทางโน้นฝั่งทางนี้ ควรแยกออกไป เอาละครับ ขอยุติเพียงแค่นี้”